

Ingmar Bergman

Patrik Vacek

(jaro 2008) – přednáška č. 2 (k), 17. 5. 2008

Ingmar Bergman jako televizní tvůrce I

- Herr Sleeman kommer (Mr. Sleeman Cometh, 1957)
- Venetianskan (The Venetian Woman, 1958)
- Rabies – Scener ur människolivet (Rabies – Scenes From Human Life, 1958)
- Oväder (Storm, 1960)
- **Trämålning (Painting on Wood, 1963)**
- Ett drömspel (A Dreamplay, 1963)
- **Riten (The Ritual / Obřad, 1969)**
- **Fårö-Dokument (1970)**
- Reservatet (1970) – švédská verze
- The Lie (1970) produkce Velké Británie
- The Lie (1973) produkce USA
- **Scény z manželského života (1973TV, 1974 verze pro kina)**
- **Kouzelná flétna (1975)**

Ingmar Bergman jako televizní tvůrce II

- **Tváří v tvář (1976)**
- De fördömda kvinnornas dans (The Dance of the Damned Women, 1976)
- Fårödokument 79 (1979)
- **Ze života loutek (1979)**
- Hustruskolan (School for Wives, 1983)
- **Fanny a Alexandr (1984)**
- **Efter Repetitionen (After the Rehearsal, 1984)**
- **Karins Ansikte (1985)**
- Dva blažení (1986), Dobrá vůle (1991 – Bille August),
- Nedělníatka (1992 – D. Bergman)
- Soukromé rozhovory (1996 – L. Ullmannová)
- Co chvilku křičí na jevišti světa (1997)
- **Sarabanda (2003)**

Ingmar Bergman jako televizní tvůrce III

- Řada Bergmanových televizních filmů byla uvedena také v kinech nebo tyto byly založeny na jeho divadelních inscenacích
- Zájem o TV se o Bergmana probudil v 50. letech 20. stol., kdy mohl v Malmö sledovat její dánské vysílání
- Několik let poté – krátce po realizaci jedné ze svých televizních inscenací – proklamoval svůj zájem o nové médium veřejně (článek „Chci být součástí hry“ – *Röster i RadioTV, 1958*)
- 1957: Herr Sleeman kommer (Mr. Sleeman Cometh) – televizní debut a živý přenos hry Hjalmara Bergmana (záznam na 16 mm film) – soubor městského divadla v Malmö ve Stockholmu – považováno za televizní experiment
- 1958: Městské divadlo v Malmö realizovalo ve Stockholmu dva živé přenosy her Benátská žena (italský autor neznámý) a TV verzi hry Olle Hedberga Vzteklna, kterou v roce 1945 Bergman inscenoval v roce 1945 ve svět. premiéře v Helsingborgu (záznam opět na 16 mm film) – Benátská žena snímána pohyblivými kamerami – narušení konvenčního statického pojetí tehdejší švédské televize

Ingmar Bergman jako televizní tvůrce IV

- V Bergmanově tvorbě je nutno rozlišovat televizní inscenace divadelních her a Bergmanovy televizní filmy jako takové, které byly často uváděny v (kratších) verzích v kinech celého světa (např. Kouzelná flétna, Fanny a Alexandr, Sarabanda)
- Prvním vlastním filmem natočeným pro televizi (nikoli adaptace divadelní hry) se stal v roce 1969 Obřad
- Bergman jako umělec pronikl do švédské televize v 60. letech se dvěma adaptacemi díla svého oblíbence Augusta Strindberga
- 1. Oväder (Bouře, 1960); 2. Ett drömspel (Hra snů, 1963)
- Spolupráce divadla a televize byla na počátku 60. let ve Švédsku novým fenoménem a z reakcí kritiky bylo cítit okouzlení touto inovací

Ingmar Bergman jako televizní tvůrce V

- **(Hra snů, 1963)**
- Bergman respektoval omezení televize jako média, využil četných změn scény a řadu prolínaček a dvojexpozic – Hra snů – expresionistické drama – tak zhodnotila možnosti televizní techniky a technologie
- Ve své době nejnákladnější televizní produkce v rámci divadelní redakce švédského rozhlasu a televize
- 40 herců, 75 komparsistů, celkem se na přípravě podílelo na 200 osob
- Bergman připravoval tuto inscenaci 2 roky a jeho snahou bylo podat Strindbergův dramatický text jako hledání svébytného vizuálního výrazu
- Asketický výraz představení v souladu s jeho tehdejšími filmy
- Reakce kritiky: „starý“ a „nový“ Bergman (vizuální opulence vs. střídmost)

Ingmar Bergman jako televizní tvůrce VI

- Svůj první televizní scénář (k filmu *Reservatet/The Lie*, 1970) vytvořil na zakázku pro European Broadcast Union (EBU), která oslovila špičkové autory s tím, aby skrze svou tvorbu pro televizi ukázali kreativní potenciál média evropským divákům. Tento film však Bergman nереžíroval, neboť se necítil na tento úkol natolik řemeslně zdatný.
- Společnosti BBC a CBS realizovaly vlastní verze Bergmanova scénáře (v prvním případě hru režíroval Alan Bridges, ve druhém Alex Segal)
- Tři verze téhož díla se staly součástí obsáhlé kritické reflexe
- 1973 – Scény z manželského života – první Bergmanův televizní seriál, který režiséra zviditelnil v celém Švédsku, a to i u těch, kteří jej neměli v oblibě. Rating vyrostl z 26% po prvních třech scénách na 40% po skončení vysílání; pouze fotbalové přenosy, dvě švédské komedie z 30. let a známý přírodopisný dokument měly v historii švédské televize vyšší sledovanost

Ingmar Bergman jako televizní tvůrce VII

- Riten (The Ritual / Obřad, 1969)
- Fårödokument -Dokument (1979)
- Kouzelná flétna (1975)
- **Ze života loutek (1979)**
- Hustruskolan (School for Wives, 1983)
- **Fanny a Alexandr (1984)**
- **Efter Repetitionen (After the Rehearsal, 1984)**
- **Karins Ansikte (1985)**
- Dva blažení (1986), Dobrá vůle (1991 – Bille August), - Jesse Kalin, Klepikov
- Nedělnátka (1992 – D. Bergman)
- Soukromé rozhovory (1996 – L. Ullmannová)
- Co chvíli křičí na jevišti světa (1997)
- **Sarabanda (2003)**

Ingmar Bergman jako divadelník I

- **Mäster Olofsgården (1938 – 1940)** - debut divadelního režiséra
- Již na gymnáziu se Bergman živě zajímal o Strindberga
- S podporou Svena Hanssona ze slavného knihkupectví Sandberg vedl po dva roky amatérské divadlo v jedné z budov v chudé části města (na jeho návrh jej divadelní rada jmenovala režisérem)
- Bergman neměl žádné formální vzdělání (aby si dodal vážnosti přes svými mladými kolegy a herci a vypadal starší, koupil si brýle se silnými obroučkami)
- Důležitější však je, že si naordinoval přísný a intenzivní pracovní a učební režim
- Tvrdé požadavky na herce, ostrý jazyk a značný temperament – pověst démonického režiséra až do 80. let, kdy se pro švédský tisk stal mistrem
- Divadlo **Mäster Olofsgården** kladlo důraz na hry nezpochybnitelných morálních hodnot a dramatickou kvalitu (zároveň repertoár odrážel Bergmanovo zaujetí divadlem; Shakespeare, Strindberg a současná dramata)

Ingmar Bergman jako divadelník II

- **1940 – 1944:** Studentské divadlo, the Civic Center Theatre, The Dramatists Studio
- **1944 – 1946:** Hälsingborgské městské divadlo
- **1946 – 1950:** Göteborg
- **1950:** Stockholm (mezihra)
- **1952 – 1958:** Městské divadlo v Malmö
- **1961:** Dramaten (mezihra) a Královská opera
- **1963 – 1976:** Dramaten: „2. dějství“
- **1976 – 1984:** Residenztheater – Mnichov
- **1984 – 2004:** Dramaten: „3. dějství“